

HET VERHAAL VAN DE ROTS

Hoofdstuk uit Vasistha's Yoga van Swami Venkatesananda
Vertaling: Marjolein van den Houten, maart 2014

VASISTHA vervolgde:

[VI.1:46]

Er is nog een andere parabel, Rama, om dit verder te illustreren. Ik zal je die nu vertellen. Er is een grote rots die vol is van tederheid en genegenheid, die duidelijk zichtbaar is en altijd helder wordt waargenomen, die zacht is, die alomtegenwoordig is en eeuwig. Binnenin bloeien talloze lotusbloemen. Soms raken hun bladeren elkaar, soms niet, nu eens vertonen ze zich, dan weer zijn ze aan het oog onttrokken. Sommige kijken naar beneden, andere kijken omhoog en sommige zijn met hun wortels in elkaar verstrengeld. Andere hebben helemaal geen wortels. Alle dingen hebben hun bestaan binnenin de rots en toch bestaan ze niet.

O Rama, deze rots is in waarheid het kosmische bewustzijn; het is als een rots in zijn homogeniteit. En toch schijnen al deze verschillende schepselen van dit universum erin te bestaan. Net zoals je fantaseert over verschillende vormen binnenin de rots of zoals je je er voorstellingen van maakt, zo ook verbeeld je je in onwetendheid dat dit universum bestaat in dit bewustzijn. Ook als een beeldhouwer verschillende vormen 'schept' in de rots, is het nog steeds rots: net zo is het in het geval van dit kosmische bewustzijn, dat een homogene massa bewustzijn is. Net zoals de massieve rots in potentie verschillende beelden bevat die eruit kunnen worden gehakt, bestaan de verschillende namen en vormen van de schepselen in dit universum in potentie in kosmisch bewustzijn. Net zoals de rots rots blijft, uitgehakt of niet, blijft bewustzijn bewustzijn of de wereld nu verschijnt of niet. De wereldverschijning is slechts een lege uitdrukking; haar substantie is niets anders dan bewustzijn.

In feite zijn ook deze manifestaties en modificaties louter Brahman, het kosmische bewustzijn –echter niet in de zin van manifestatie of modificatie. Zelfs dit onderscheid –modificatie in de zin van modificatie of enige andere betekenis- is betekenisloos in Brahman. Wanneer zulke uitdrukkingen worden gebruikt met betrekking tot Brahman is de betekenis geheel verschillend, zoals water in een luchtspiegeling. Aangezien het zaad niets anders bevat dan het zaad, zijn ook de bloemen en de vruchten van dezelfde natuur als het zaad: de

substantie van het zaad is ook de substantie van alles wat eruit voortkomt. Net zo brengt de homogene massa kosmisch bewustzijn niets anders tot bestaan dan wat het in essentie is. Wanneer deze waarheid gerealiseerd wordt, houdt dualiteit op te bestaan. Bewustzijn wordt nooit geen-bewustzijn. Als er modificatie is, dan is dat ook bewustzijn. Dus wat zich ook maar voordoet, waar dan ook en in welke vorm dan ook – dit alles is Brahman. Al deze dingen bestaan voor altijd in hun potentiële staat in de massa homogeen bewustzijn.

VASISTHA ging verder:

[VI.1:47]

Tijd, ruimte en andere factoren in deze zogenaamde schepping (die in werkelijkheid een ander aspect is van hetzelfde bewustzijn) zijn niets anders dan bewustzijn. Wanneer je je realiseert dat al deze dingen slechts gedachten en ideeën zijn en dat het zelf één en ondeelbaar is, hoe worden ze dan als onwerkelijk beschouwd? In het zaad is niets anders dan het zaad – geen verscheidenheid. Tegelijkertijd is er het idee van potentiële verscheidenheid (van bloemen, vruchten), waarvan je veronderstelt dat die in het zaad aanwezig is. Precies zo is kosmisch bewustzijn één, zonder enige verscheidenheid; desalniettemin gaat men er van uit dat het universum van verscheidenheid daarin denkbeeldig bestaat.

Alleen die ene rots is er; het denkbeeld van talrijke lotussen komt uitsluitend op in relatie tot deze ene rots. Net zo komt het denkbeeld van verscheidenheid op in bewustzijn zonder verscheidenheid te veroorzaken. Maar zoals water in een luchtspiegeling tegelijkertijd bestaat en niet bestaat, zo bestaat verscheidenheid in het oneindige bewustzijn tegelijk wel en niet. Dit alles is werkelijk Brahman, het oneindige bewustzijn. Zoals het denkbeeld van het bestaan van lotussen in de rots de rots niet vernietigt, net zo is Brahman onaangetast door de wereldverschijning die als de natuur van Brahman in Brahman bestaat. In werkelijkheid is er geen essentieel verschil tussen Brahman en de wereld: ze zijn synoniemen. Wanneer de werkelijkheid zo wordt gezien, wordt alleen Brahman gezien.

Net zoals alles wat in de wereld als water wordt gezien niets anders is dan een combinatie van waterstof en zuurstof, evenzo is de wereldverschijning alleen maar Brahman. Het ene bewustzijn verschijnt als de geest, de bergen enz., net als de veelkleurige veren en de vleugels van de pauw aanwezig zijn in

het ei van de pauw. Deze kracht of dit vermogen is in potentie aanwezig in het oneindige bewustzijn. Wat je nu ook maar ziet als de verschillende objecten van het universum, áls het wordt gezien met het oog van wijsheid (het oog dat wijsheid is), dan zul je slechts Brahman of het oneindige bewustzijn zien. Want dat is niet-twee, hoewel het ogenshijnlijk divers is, net als het denkbeeld van diversiteit in het vocht in het pauwenei. Het denkbeeld van Brahman en de wereld is daarom tegelijk tweevoudig en niet tweevoudig. Dat wat onder al deze begrippen van eenheid en verscheidenheid ligt, dat is de opperste staat.

Het oneindige bewustzijn doordringt het gehele universum en het universum bestaat in het oneindige bewustzijn. De verhouding is er een van verscheidenheid en geen-verscheidenheid – net zoals de talrijke onderdelen van de pauw in de ene ei-substantie bestaan. Waar is de verscheidenheid in dit alles?

VASISTHA vervolgde:

[VI.1:48]

Al deze ideeën – het ik-gevoel en de ruimte enz.- hebben de natuur gekregen van echte verschijningsvormen, hoewel ze helemaal niet geschapen zijn. Waar niets is ontstaan (is geschapen), daar wordt toch alles gezien. Precies zo verblijven de wijzen, de goden en de volmaakten in hun transcendente bewustzijn, terwijl ze de gelukzaligheid proeven van hun eigen natuur. Ze zijn vrij van de illusie van de dualiteit van waarnemer en object en daarmee ook van de beweging van het denken die daarvan het gevolg is. Hun blik is vast en zonder met de ogen te knippen.

Hoewel deze wijzen hier actief zijn, houden ze er niet het minste idee op na over een denkbeeldig bestaan. Ze zijn stevig geworteld in een staat die vrij is van de relatie tussen de kenner en het gekende (subject en object). Hun levenskracht wordt niet in beroering gebracht. Het is alsof zij geschilderde afbeeldingen zijn; hun geest beweegt niet, net zo min als de geest van geschilderde personen. Want zij zijn vrij van de neiging van het bewustzijn om begrippen te vormen.

Zij begeven zichzelf in de vereiste activiteit door een kleine gedachtebeweging in bewustzijn (net zoals de Heer dat doet). Echter, zo'n gedachtebeweging en het ervaren van het contact van de waarnemer met het object

brengt in hen ook grote vreugde teweeg. Hun bewustzijn is volkomen puur, gezuiverd van alle beelden (concepten en ideeën).

Zo'n staat van zuiverheid van het zelf, de ware natuur van het oneindige bewustzijn, is geen droombeeld (een ervaring van de geest en de zintuigen). Het kan niet onderwezen worden. Het is niet heel gemakkelijk maar ook niet ver weg of onmogelijk. Het wordt uitsluitend door directe ervaring bereikt.

Dat alleen bestaat, niets anders: het lichaam niet, de zintuigen en levenskracht niet, de geest bestaat niet, noch de voorraadschuur van herinnering of latente neigingen, er is geen jiva en zelfs geen beweging in bewustzijn, noch bewustzijn noch de wereld bestaat. Het is noch werkelijk noch onwerkelijk en ook niet iets ertussenin, het is noch leeg noch niet-leeg, het is geen tijd, geen ruimte en geen substantie. Als je vrij bent van al deze begrippen en vrij van zo'n honderd sluiers in het hart, zou je het zelf ervaren in alles wat je ziet.

Het is geen begin en geen eind. Omdat het altijd overal aanwezig is, wordt het voor iets anders aangezien. Duizenden worden geboren en duizenden sterven: maar het zelf, dat overal is, binnen en buiten, wordt niet aangetast. Het verblijft in al deze lichamen enz., alsof het alleen maar een klein beetje verschilt van het oneindige.

Terwijl je met inzet bezig bent met verschillende activiteiten, moet je vrij blijven van het besef van 'ik' en 'mijn'. Want wat je in deze wereld ook maar ziet, het is Brahman, vrij van eigenschappen en kwaliteiten; het is eeuwig, vol vrede, zuiver en volkomen inactief.

RAMA vroeg:

Als Brahman helemaal geen modificatie ondergaat, hoe ontstaat daarin dan deze wereldverschijning, die er is en tegelijkertijd niet werkelijk is?

VASISTHA antwoordde:

[VI.1:49]

Werkelijke modificatie, Rama, is een transformatie van de ene substantie in een andere substantie; zoals bij het karnen van melk de room niet meer terug kan veranderen naar de toestand van melk. Dit is niet het geval bij Brahman, die ongemodificeerd was voor de wereldverschijning en die zijn ongemodificeerde toestand terugkrijgt na het verdwijnen van de wereld. Zowel

aan het begin als aan het eind is het ongemodificeerd homogeen bewustzijn. De kortstondige en ogenschijnlijke modificatie hierin is slechts een zwakke beroering in bewustzijn en helemaal geen modificatie. In deze Brahman is er noch een subject noch een object van bewustzijn. Wat een ding aan het begin en aan het eind is, dat alleen is het. Als het in het midden iets anders lijkt te zijn, dan wordt die verschijning als onwerkelijk beschouwd. Dus het zelf is het zelf aan het begin en aan het eind en daardoor ook in het midden! Het ondergaat nooit enige transformatie of modificatie.

RAMA vroeg nog eens:

Dat zelf is zuiver bewustzijn; hoe ontstaat deze zwakke beroering dan?

VASISTHA antwoordde:

Ik ben ervan overtuigd, Rama, dat alleen dat oneindige bewustzijn werkelijk is en dat er helemaal geen beroering is in de natuur van dat bewustzijn. Wij gebruiken woorden als ‘Brahman’ enkel voor communicatie of instructie, niet om ideeën te laten opkomen van één en twee. Jij, ik en al deze dingen zijn puur Brahman: er is helemaal geen onwetendheid.

RAMA vroeg opnieuw:

Maar aan het eind van het vorige deel¹ spoorde u mij aan de aard van deze onwetendheid te onderzoeken!

VASISTHA antwoordde:

Ja, op dat moment was je nog niet volledig ontwaakt. Die uitdrukkingen als ‘onwetendheid’, ‘jiva’, enz. zijn uitgevonden als hulpmiddelen om de niet-ontwaakten te onderrichten. Men moet gezond verstand en passende hulpmiddelen (yukti betekent gewoonlijk ook ‘truc’) gebruiken om de zoeker te laten ontwaken voor je hem de kennis van de waarheid geeft. Als je “Dit alles is Brahman” zegt tegen een niet-ontwaakt iemand, is het als een man die aan een boom vraagt om zijn lijden te verlichten. De niet-ontwaakte wordt wakker gemaakt met passende hulpmiddelen. De ontwaakte wordt verlicht door de waarheid. Dus nu jij ontwaakt bent, verkondig ik jou de waarheid.

¹ Aan het eind van deel V ‘Over Oplossing’

Jij bent Brahman, ik ben Brahman, het hele universum is Brahman. Wat je ook doet, realiseer je deze waarheid op elk moment. Deze Brahman of het zelf alleen is de werkelijkheid in alle wezens, net als klei de werkelijke substantie is in duizenden potten. Wind en de beweging van wind zijn niet verschillend. Evenmin verschilt bewustzijn van de innerlijke beweging in bewustzijn (energie), die al deze manifestaties veroorzaakt. Het is het zaad van een idee dat op de aarde van bewustzijn valt en dat doet een schijnbare diversiteit ontstaan. Als het niet valt, ontkiemt de geest niet.

RAMA zei:

[VI.1:50]

Wat gekend moet worden, wordt gekend; wat gezien moet worden, wordt gezien; we zijn allen vervuld van de opperste waarheid; dank voor de wijsheid van Brahman, die door u als nectar gegeven is. Deze volheid is gevuld met volheid. Volheid komt voort uit volheid. Volheid vult volheid. Volheid is altijd gevestigd in volheid. En toch, voor de verdere uitbreiding van gewaarzijn, vraag ik nog eens: heb alstublieft geduld met mij. Het is duidelijk dat de zintuigen in alles aanwezig zijn: maar hoe is het te verklaren dat iemand die dood is geen gewaarwordingen ervaart, terwijl hij tijdens zijn leven de objecten ervaren heeft door middel van die organen?

VASISTHA vervolgde:

Los van het zuivere bewustzijn zijn er geen zintuigen en geen geest en ook niet hun objecten. Het is alleen dat bewustzijn dat in de natuur verschijnt als objecten en in de persoon als de zintuigen. Wanneer dat bewustzijn schijnbaar het subtiele lichaam is geworden (puryastaka), weerspiegelt het de uiterlijke objecten.

Het eeuwige en oneindige bewustzijn is echt vrij van alle modificaties; maar wanneer het idee 'Ik ben' in dat bewustzijn oprijst, wordt dat idee gekend als de jiva. Het is deze jiva die leeft en beweegt in dit lichaam. Wanneer het idee 'Ik' oprijst (ahambhavana), wordt het gekend als ik-gevoel (ahamkara). Wanneer er gedachten (manana) zijn, wordt het gekend als geest (manas). Wanneer er gewaarzijn (bodha) is, is het intelligentie (buddhi). Wanneer het gezien wordt (drs) door de individuele ziel (indra), wordt het gekend als zintuiglijke gewaarwording (indriya). Wanneer het idee

‘lichaam’ de overhand heeft, lijkt het een lichaam te zijn; wanneer het idee ‘object’ overheerst, lijkt het de verschillende objecten te zijn. Echter, door de hardnekkigheid van deze ideeën verdicht de subtiële persoonlijkheid zich tot materiële substantie. Hetzelfde bewustzijn denkt daarna ‘Ik ben het lichaam’, ‘Ik ben de boom’, enz. En zo, door zichzelf misleid, rijst het op en verdwijnt, totdat het een zuivere geboorte verkrijgt en spiritueel ontwaakt.

En nu zal ik je vertellen hoe het de objecten waarneemt. Ik heb gezegd dat ten gevolge van het idee ‘Ik ben’ bewustzijn als jiva in het lichaam verblijft. Wanneer zijn zintuigen terechtkomen op soortgelijke lichamen buiten zichzelf, is er contact tussen de twee en is er verlangen om hen te kennen (één met hen te worden). Wanneer dat contact er is, wordt het object weerspiegeld binnenin hemzelf en de jiva neemt die weerspiegeling waar, maar hij gelooft dat de weerspiegeling buiten hem is! De jiva kent alleen deze weerspiegeling, wat betekent dat hij zichzelf kent. Dit contact veroorzaakt de waarneming van uiterlijke objecten; daarom komt het alleen voor bij een onwetend iemand, wiens geest misleid is, en niet bij een bevrijde wijze. Dat kan niet anders, want de jiva (die maar een ‘idee’ is) en de hele rest is inert en onbeziel en daarom is de weerspiegeling, die zo gezien en ervaren wordt, in feite een optische illusie of een intellectuele verdraaiing. Het zelf is alles in alles, altijd.